

CSEH SÁNDOR

AKÁCFÁK ALATT (5)

A vasárnapot a vallási erkölcs határozta meg. Aki megtehetette, még a jószágot sem vitte legeltetni, inkább az előtte való napon kaszált neki jászolbavalót. A fárasztó hat nap után mindenki igyekezett kipihenni magát, a délután első felében embert nem lehetett látni a badalói utcán. Televíziója még senkinek sem volt, rádió is alig-alig szólt valakinél, klubhelyiség híján sem mozi, sem táncmulatság nem létezett. Délután úgy öt óra tájt először a hajadonok kezdtek el róni a szokásos sétájukat, karon fogva egymást, ötösével, hatosával, az Alvégről a Felvégre, majd vissza. A legények némi kocsmai bemelegítés után hasonlóképpen tették ezt, ügyelve arra, hogy mindig szembe találkozzanak a lányokkal. A két soralja akácfái alatt megteltek a lócák asszonyokkal, akik a leendő menyeket, vagy a vőnek valót mustrálgatták. Az idősödő emberek kártyában lelték örömeiket, s ezzel nagyjából ki is merültek a vasárnap délután szórakozási lehetőségei.

Laci számára rettenetesen unalmas órák voltak ezek. Leballagott a kertbe, s ezt egyedül tette a legszívesebben. Nagyon tetszett neki a rigófütty. Megevett egy éretlen körtét és egy zöld almát, ettől kedve támadt válaszolni a rigónak. A rigó eleinte még visszaszólt, de később megelégedte, hogy művészi előadását egy botfülű gyerek megzavarja, s tovaszállt. A kertből Laci a töltés felé vette az irányt, hátha rátalál valakire, aki nem különbözteti meg a vasárnapot a hétfőtől. A Nagy Nyárfánál valami mozgást észlelt. Nagy örömeére Dugó volt az, aki szorgalmasan „dolgozott”, azaz a Kis Tisza agyagos sarából kör alakú tepsiféléket gyúrt és rakta egymás mellé.

– Mit csinálsz te, te? – kérdezte Laci kíváncsian.

– Látod, nem? – dünnyögte Dugó, s folytatta a sorozatgyártást. – Na, most má' figyeld!

Ezzel megfogott egyet, beleköpött és a fa tövében egy sima helyen, szájával lefelé a földhöz csapta. A tepsi feneke egy csattanással kipukkant.

– Húha! – csodálkozott Laci, ez igen! Hol tanultad te ezt?

– Ezt nem kellett tanulni, én sok mindent tudok! – válaszolta nagyképpően Dugó.

– Én is megpróbálhatom?

– Meg hát, de köpjél bele, úgy nagyobbat szól!

Szólt is az olyat, hogy Laci maga is álmélkodott, és mint újtó, arra is rájött, hogy ha jobban bevizezi, nagyobbakat csattan. Verseny bontakozott ki közöttük, hogy eldöntsék, kinek pukkan nagyobbat az agyagpetárdája. Ennek a nemes mesterségnek az lett a sajnálatos eredménye, hogy Laci vasárnapi öltözetét a sár jól összefröcskölte, és erről neki önkéntelenül a nadrágszík jutott az eszébe. Laci sandán Dugóra nézett.

– Dugó, a barátom vagy? – kérdezte rémulten.

– A’ hát! Minek? – röhögött Dugó.

– Találjunk ki valamit, mert ha én ilyen sárosan hazamegyek, úgy elvernek, mint a kétfenekű dobot. Az apám úgy szokta mondani.

Dugó még jobban röhögött, de azért az ujjaival vakarni kezdte a feje búbját és ez jót jelentett.

– Na, gyere utánam – mondta –, majd én kimoslak.

S ezen ismét jóízűt nevetve megindultak Dugóék háza felé.

A Kis Tisza vize nyár végére nagyon kiapadt, fürödni vagy mosakodni nem lehetett benne, már csak a kenderáztatásra volt jó, így más megoldásra volt szükség. Dugóék nagyon szegények voltak. Őt és két nővérét az anyjuk egyedül nevelte, mivel a férje már nem élt. A kolhozban kapott pár rubeles bér jóformán csak kenyérre és szappanra volt elegendő. Voltak napok, amelyeken csak egyszer ettek. Dugót valójában Veres Istvánnak hívták volna, de hát senki sem hívta így, még az anyja és a testvérei sem. Mikor iskolás lett, a tanító juttatta eszébe, hogy mi is az ő törvényes neve.

Az esővizes hordó félig volt vízzel, kicsit békanyálás volt, de legalább nem volt pocsolyás. Ebbe beleállva Laci jól megmosta magát, persze szappan nélkül, mert az arra kellett, hogy Dugó kimossa vele a sáros inget. Erzsike, az idősebbik lány tüzet gyújtott az udvaron, hogy parazsat tehesen a vasalóba. Egy óra múlva eltűnt minden „petárdás” nyom, így Laci ismét szalonképes állapotban várhatta a futballmeccset. Megpróbálta rávenni a barátját, jöjjön ő is, Dugó azonban hajthatatlan maradt.

– Meglátod, neked sem fog tetszeni a nagyok játéka – mondta.

A tanító úr kézen fogta a csemetéjét, úgy ment végig a falun, nagyokat köszönve jobbra-balra a lócákon pihenőknek. A futballpályán egyelőre még csak két libanyáj legelészett, ugyanis ők voltak a gyepkarbantartók, nyírtak és trágyáztak egyszerre. Dugónak volt igaza, amikor azt mondta: meglátod, neked sem fog tetszeni a meccs. A hazai futballisták csapnivalóan játszottak. Nem volt csapatjáték, mértéktelenül önzőek voltak, és azt bárki észrevehette, hogy a fő

céljuk a labda birtoklása volt, mert hát mindig az a játékos van a figyelem központjában, akinél a labda van, tehát a nézők között vihogó lányok figyelme is arra a derék legényre összpontosul. A közönség durva szavakkal kínálta a bírónak a pápaszemet, és közölték vele, hogy a meccs végén mindene fájni fog. A keménymag idegen szavakat ordította, ha kellett, ha nem: „henc, taccs, kornel, opszájd”. A félidőben már öt nullra vezettek a beregszásziak, de azután durva játék következett. Laci sehogy sem értette, miért kell ezeknek labda helyett egymás lábába belerúgni, aztán verekedni. Ők Paliékkal nem így játszanak. Nem acsarkodnak egymásra, mint az utcai kutyák. Már nem is igen érdekelte őt ezek után a futball, inkább azt a picike, vékonypénzű játékvezetőt követte a szemével, aki az apja ismerőse volt Beregszászból, és Tarának csúfolták. Tara idegesen forgatta a fejét, mintha azt akarta volna megtudni, kitől kap egy pofot hamarosan. Eközben Nagyszemű Szilva, aki zsiráf természetének köszönhetően már rég felfedezte a tanító urat az oldalvonalnál, most mellészegődött. Miközben ők ketten tárgyalni kezdték a pályán történeteket, hátulról valaki meghúzta a Laci fülét. Hátranézett, Dugó volt az, s intett neki, hogy beszélni szeretne vele.

– Na, mi van? – kérdezte. – Hogy tetszik a meccs?

– Hát, nem nagyon tetszik! Igazad volt, jobban tudunk mi focizni, mint ezek.

– Na, akkor meg gyere velem – intett Dugó.

Lacinak nem kellett többször mondani. Észrevétlenül faképnél hagyta az apját és Nagyszemű Szilvát. Pár perc múlva már mindketten a töltés menti tóparton üldögéltek.

– Eztet la, cigánygödörnek híjják – magyarázta Dugó és egy darab göröngyöt dobott a vízbe, jelezve ezzel, hogy miről van szó. A vízgyűrűk egyre szélesedtek és olyan érzést keltenek, mintha a tó kitátotta volna a száját.

– És mély? – kérdezte Laci.

– Ez nagyon mély! Régen a cigányok itt vetették a vályogot. Nagy gödröt csináltak, még két kút is van valahol a víz alatt. Ha valaki oda lemegy, többet sose találják meg, mer’ valami lehúzza őket.

– Lehúzza? – szörnyülködött Laci.

– Azt mondják az öregek, hogy le.

– És honnan van benne ilyen sok víz?

– Hát a két kútból feszt jön kifele, biztosan a Tisza nyomja aztat, meg osztán az utcáról, a folyámokból is mind idejön az esővíz.

– És ha belemártanám a lábam, nem húzna le semmi?

– Akkor még tán nem – nyugtatta meg Dugó –, de azért ne sokáig tartsd benne, mert azt sose lehet tudni.

Laci lehúzta a szandálját, és lelépett a meredek partra, hogy próbát tegyen. Az agyag nedves és síkos volt, a kacsák, libák kijárták rendesen. Lacinak semmi esélye sem volt, hogy a soron következő balszerencse ellen. Egy csusszanás és egy pillanat alatt elmerült a nyakáig érő vízben. Ettől még nem ijedt meg nagyon, de meglepődve tapasztalta a cigánygödör frissítő vendégszeretetét.

– Ugyi, mondtam neked, hogy lehúz – bosszankodott Dugó, miután kiráncigálta a csuromvizes társát. Szerencséd van, hogy nem lepelt el, mert úszni úgy tudol, akárcsak én – mint a balta nyél nélkül! Van benne olyan gödör is, amék nyóc méter mély – la! Na, de most már nem tudok rajtad segíteni, muszáj hazamenned, de meg ne mondd, hogy én is veled vótam, mert örök harag.

A rövidebb úton, a töltés tetején kocogott Laci szomorúan a vizes ruhájában, s utána a barátja, Dugó. Sikerült úgy hazaérni, hogy senki sem látta, s nem is sejtette, hogy ezzel milyen nagy hibát követett el. Az anyjának egyelőre nem merte megmondani, hogy pontosan mi is történt.

Közben a pályán Tara játékvezető lefújta a meccset, amelyen 8:1-re kapott ki Badaló, és a tanító úr pedig a fiát kereste. Senki sem látta, csak az egyik lócán ülő pápaszemes öreg mondott valamit, amit rémhír gyanánt lehetett értelmezni.

– Én láttam úköt a túloldalon, két pulya vót ott, oszt ruhában firidtek!

Ennyi elég is volt a tanító úrnak ahhoz, hogy a rossz szíve azonnal nyugtalankodni kezdjen. Nem tudta eldönteni, hol keresse ezt a rettenetes kölyköt. A víz alatt, vagy pedig otthon. Úgy gondolta, víz alatt már úgy is késő keresni, inkább hazamegy, amilyen gyorsan csak tud, és lépten-nyomon kérdezgette: „Nem látták? Nem látták?” Egy örökkévalóságnak tűnt, amíg szörnyű kétségek közepette hazaért. Az első, amit megpillantott, a fia kitergetett ruhája volt az udvari ruhaszárítón. No, ha a ruhája itthon van, akkor azt csak a gazdája hozhatta haza – gondolta magában. Vagy mégsem? Lehet, hogy hozták? Egy kőszikla esett le a szívről, amikor bement a szobába. A piszkos kölyök ott gubbasztott a sorsára várva. A tanító úr először megtörölte könnybe lábadt szemét, aztán bal kézzel a szívceppért nyúlt, majd jobb kézzel, egy huszáros mozdulattal úgy kirántotta a nadrágszíját, mint egy szablyát. Lacinak eszébe jutott a rigó, a petárda, a cigánygödör, de már nem volt rá ideje gondolkodni, mikor kezdődött az a perc, amelytől kezdve ezen a derús vásárnapon sötét felhők kezdtek tornyosulni az égen.

A felvégi soralja gyűrűfűvel borított részén mintha beköszöntött volna a tél. Nagy gágogással, rikoltozással hófehér libanyájak gyűltek itt össze, és „kuktanácsot” tartottak. Laci általában nagyon érdekelték az állatok. Amíg mások csak húst láttak a libákban, ő a szokásukat, a mindennapi viselkedésüket, ösztönük lényegét igyekezett megérteni. Megcsodálta, ahogyan a gúnárok őrzik, védik az övéiket, de a tojók is nagyokat tudtak csípni a pucér lábszárakba, ha a kislibákat védték. A fiú a lócáról figyelte őket, amikor mind jobban és jobban feltámadt a szél, felkapta a port és cipelte végig a falun, mint egy önkéntes utcaseprő. A ludak, mintha parancsszóra történe, kihasználva a hátszelet, szét-tárták szárnyaikat, és egy nekifutással felemelkedtek. Szép látvány volt, ahogy ezek a kövér, de erős madarak hosszan előrenyújtott nyakkal, súlyos szárnycsapásokkal kavarták a levegőt, és fokozatosan emelkedtek feljebb és feljebb. A legügyesebbeket az akácfák koronája fölé emelte ez a rendkívüli szabadságérzet, de voltak közöttük olyanok is, akik ütköztek a villanyvezetékkel, és az áramütéstől nagyot puffanva hullottak az úttestre. Ezek a pórul jártak elsántikáltak, de a sikeresek vidám libahangon tárgyalva az élményt, libasorban totyogtak vissza az Alvég felől. Laci gyönyörködött a légi bemutatóban, de egyszersmind irigykedett a madarakra. Ők a levegőbe emelkedhetnek, én meg nem. De valóban nem? De jó volna legalább egy percre libának lenni!

Az iskola felől a tanítóúr igyekezett hazafelé. A kezét a szeme elé téve védte az arcát a portól. Egy „urason” öltözött, magas, hátrafésült hajú férfi kísérte, aki egy aktatáskát szorongatott hóna alatt, és élénken magyarázott neki valamit. Amikor Lacihoz értek, az apja rászólt:

– Köszönj szépen a tanfelügyelő bácsinak!

Az iskolai tanév közeledtével a beregszászi tanfelügyelőségről Szidun elvtárs tett látogatást, hogy ellenőrizze az iskola készülségi állapotát. Kíváncsi volt továbbá, hol és milyen életkörülmények között él a diákjait szocialista erkölcsre nevelő szovjet pedagógus. Laci egyik nővére megbízást kapott, hogy a hálósobában vegye le a falról a „Krisztus megáldja a búzamezőt” című gobelint, amelyet az anyja még leány korában hímzett. A tanítónéasszony frissen sült csörögével fogadta a vendéget, aki az új tantervvel kapcsolatos dolgokat, teendőket jött megbeszélni.

– Nagyon fontos – magyarázta Szidun elvtárs –, hogy a gyerekeket távol kell tartani a vallástól, hogy a leninista útmutatás szerint oktathassuk őket.

Végül a társalgás Lacira terelődött. Szidun elvtárs nem látta akadályát, ha a tanító fia egy évvel hamarabb lépi át az első osztály küszöbét, hiszen kevés a tanulói létszám így is.

– Na, gyere csak ide, te legényke! – intett az ujjával Lacinak a tanfelügyelő. Mondd csak – szeretnél iskolás lenni?

Dehogya szeretett volna ő iskolás lenni! – de azért érezte, hogy most azt illik mondani, hogy – igen.

– Ez a beszéd, akkor az leszel! Hát verset tudsz-e mondani?

– Tudok – motyogta Laci, és elmondta az „Anyám tyúkja” című kedvencét.

– Na, mondjál még egyet!

Ekkor Laci szülei bánatára elszavalta azt a versikét, amelyik úgy végződik, hogy: „gyöngyönfüggő kiskeresztem a nyakamba, akkor aztán gyű paripám! Isten veled édesanyám”.

Szidun elvtárs felhúzta a szemöldökét.

– Ez is szép vers, de azért majd, ha megtanulsz írni, olvasni, sokkal szebbeket tanulj meg.

Laci nem értette, miért nem szép az a vers, amelyre az anyja tanította, és miért nem tetszik most már az anyjának sem. Ezeknek a tanítóknak kiismerhetetlen a természetük!

Amikor már a tücskök zenekara a csillagos estéken egyre erőteljesebben játssza a „Gyűjts, gyűjts” című szerenádot, mindenkinek tudnia kell, mi a dolga. A Vén Bajusz mondogatta is: „Minden munkának megvan a saját „üteme”. Aki azt nem tartja be, nem ért az semmihez!” A gyűjtés, a betakarítás ideje, lázas munkával járó reményteljes időszak a parasztember számára. A pulyák, ahogy az természetes is volt, utánozták a felnőtteket. A legtöbbje, így Laci és Dugó is kalyibát épített a gyümölcsös, vagy zöldséges kertben, olyat, amilyen a csósznek van szőlőérés idején. A jóbarátok, a Dugóék kertjének egyik szegletében állították fel a sátoralakú betyárszállásukat, összekötött rudakból, gallyakból. Ide aztán mindenfélét lehetett gyűjteni. Például cérnára felfűzött alma és körteszeleteket szárítás céljából, szőlőt, szilvát, diót, napraforgókalapot, de akár paradicsomot, vagy sárgarépat is minden ehető holmit, amely kincsekben aztán az illatos szénával kibélelt kalyibában leheveredve, gyönyörködtek és persze fogyasztottak is belőlük.

Elérkezett az ideje annak is, hogy a tanítóúr megvegye Lacinak az elsősztályos tanszereket. Abban az időben az ábécés könyvön és a füzeteken kívül még tolltartó, tollszár és tollhegy, de még tintatartó is kellett egy kisiskolás számára. Autóbuszjárat még nem volt. Az Achilles kerékpárvázra felszerelt kisüléssel ülve, elindult hát Laci az apukájával élete első utazására, amelynek célja Beregszász városa volt. Az úton alkalma volt rádöbbenni, hogy világot látni jó dolog, és hogy a

világ egy „kicsit” nagyobb Badalónál. A rokonok látogatása nem volt ínyére való, mert mindenféle buta kérdésekre kellett válaszolni, amit ő nem nagyon szeretett. A kérdések özönét inkább ő szerette feltenni az apjának, amelyekre nem volt könnyű válaszolni. Például: miért van kőből az a szarvas a Kishegy tövében? Miért csináltak dombokat az út elé, ha nehéz rájuk felmászni? A városban látottak nagyon lekötötték a figyelmét. A furcsa dolgok között az is szerepelt, hogy a lovas szekereknek gumikerekük volt, és, hogy a Vérke folyt, és a vízébe lépcsőn bele lehetett menni mezítláb, és a gyerekek befőtös üveggel fogták a halacskákat. Volt ott egy szökőkút, amelyikből szivárványos víz spriccelt a magasba és mögötte egy sor szép fenyőfa volt, amilyeneket a Jézuska szokott vinni karácsonykor. A városban sok katonát lehetett látni. Szódavizes limonádét ivott az utcán egy nagy ház előtt, amire az apja azt mondta, hogy zsidótemplom, és látta egy bajuszos ember szobrát, akit Sztálinnak hívtak. Sok emberrel találkoztak, akik az apjának ismerősei és barátai voltak. Ezt szintén nem szerette, mert ilyenkor megálltak egymással beszélgetni és mindegyik megkérdezte:

– Ez a te fiad? Helyes gyerek.

Ilyenkor az apja állandóan csak dicsekedett.

– Ez itt az én fiam, Laci. Bizony! De tudjátok, ilyen nem sok van a világon!

– Miért, te? – kérdezték a barátok.

– Hogy miért? Ez egy országos lingár, nem lehet szavakkal kifejezni, hogy mi mindenre képes és kapható.

– Érdekes – mondták mosolyogva –, pedig nem is látszik rajta! Na, és mondd csak, mi jobbak voltunk gyerekkorunkban?

– Jobbak! – bizonygatta az apja. Higgyétek el, mi sem voltunk jobbak a Deákné vásznánál, de ez a lóköttő mindannyiunkon túltett volna. Tudjátok: a falu az falu. Ott nagyobb a kölykök mozgástere, szabadabbak és vadabbak is.

A tanszereken kívül Laci kapott még egy pár téli cipőt is, és a fagyalton kívül az apja pénzből futotta még egy zseblámpára is. Egy valamit sehogy sem értett, miért kérnek a nénik a piacon pénzt a zöldségért és a gyümölcsért? Otthon csak le szokták szakítani őket. Hazafelé menet megcsodálta a gőzmozdonyt, amelyikbe csak vizet kell önteni, és nagyokat szuszog.

Estefelé Vén Bajusz és Nagyszemű Szilva kihívta a tanítóurat a gémes kúthoz, ahol Elek a favályúból a csordával hazatért tehenét itatta.

– Ház ez a Kovács Péter jól megjárta, hajják. – kezdte el a beszélgetést Nagyszemű Szilva. – Berúgott a kocsmában, oszt eljárt a szája, most má’ oszt elítélik.

– Miről beszélt? – kérdezte a tanítóúr.

– Hát a kommunizmusról, meg a kolhozról, meg hogy inkább lennénk még mindig a csehek alatt, ha magyarok nem lehetünk, nem pedig ebben a Szovjetunióban, mert ez itt nem élet.

– Én mondom maguknak – kapcsolódott a beszélgetésbe Elek – van itt a faluban egy besúgó, mert ez csak úgy történhetett.

Vén Bajusz elővette a pipáját.

– Én sejtem, hogy ki lesz a’! Még nem mondok nevet, de úgyis kinyomozom. Csendőr vótam én a magyarok alatt! Akire én gondolok, nem fiatal, nem asszony, hanem egy ember. Egy olyan ember, aki olyan vót világéletében, hogy akármilyen hatalom jött, talpnyaló vót mindég!

A tanítóúr csak hümmögött.

– Na, és elvitte a milícia?

– El bizony – szólalt meg Elek. Ez este vót, de reggel már jött érte a milicistaautó. Elvitték Beregszászba. Ebből nagy baja lehet.

– Igen, igen – vette át a szót ismét a tanítóúr. Az attól is függ, hogyan adta elő a mondókáját. Tekinthezik-e politikai lázítónak, vagy csak egy szószátyár részegnek. Persze, az is megtörténhet, hogy olyannal fogják gyanúsítani, amihez semmi köze sincs.

Vén Bajusz pipáját megemelve intett, hogy szót kér.

– Nem értem én ezt a nagy politiká’, hajják! Az én időmben nem vótak olyan szavak, mint amilyenek most vagynak. Én egy buta parasztember vagyok, de magyar, osztán hát mégsem értek mindent, amit a rádió mond.

– Milyeneket nem ért? – kérdezte Nagyszemű Szilva.

– Hát olyanokat, hogy eszme, marxizmus, közös nevező, hidegháború meg a többi.

Nagyszemű Szilva vicces kedvében volt.

– Hát tudja – kezdte mosolyogva –, a hidegháború az olyan, mint mikor a hideg kovács veri a vasat. Nagy hangja van, de nem szikrázik, csak a szeme, ha a kalapáccsal az ujjára üt!

– Neked kéne má’ a fejedre ütni egyet, mert túl okos vagy – morogta az öreg.

– Higgye el, Balog úr – váltotta komolyra a szót a tanítóúr –, sokszor én sem értem őket. A politika egy nagy porhintés. Sokszor én is csak annyit értek belőle, hogy a nagyhatalmak képviselői majd meg fogják beszélni, hogy mikor beszélnek meg azt, amiről majd beszélni fognak. Kérdezzen csak nyugodtan tőlem, amit nem ért, majd én megmagyarázom. Hogyha valamilyen változás van kialakulóban, én szólok maguknak, de hát nem fog itt történni semmi, legalábbis ami bennünket érint.

Laci már alig várta az estét, hogy kipróbálhassa új zseblámpáját a sötétben. Először az udvarra világított a Domcsi szemébe, azután a töksötét utcát pásztázta vele. Néha sikerült a járókelőket is egy pillanatra megvakítani, akik gorombán szidták azt az ismeretlent, aki ott bujkál valahol a sötétben. A másnapi esti szürkületkor, a szokásos futballmeccs és a csordajárás után, a Paliék lócája előtti sima, tágas soralján, az akácfák lombja alatt, kupaktanácsot tartottak a felvégi pulyák. Többek között arról is szó esett, hogy a már régen elhagyatott bikaólból, amelyről régen eltűntek az ajtók, ablakok, szellemesdit játszanak az alvégiek a sötétben. Úgy hírlík, nemsokára klubhelyiséget csinálnak a bikaólból, ahol mozik és mindenféle rendezvények lesznek. Addig kellene elmenni kipróbálni az új játékot, amíg a bikaólat át nem építik. Elemlámpája nem volt ugyan mindenkinek, de kedvük az annál inkább. Mózsinak és Pityunak azonban volt egy feltétele, amelyet helyénvalónak tartott a társaság, mégpedig az, hogy lányok nem jöhetnek velük, mert azok visítósak, meg csak a baj van velük amúgy is, meg aztán az anyjuk majd a fiúkat okolják mindenért, ha baleset éri őket. Laci sem sokat teketóriázott, kicsempészte a zseblámpát, és irány a bikaól! Útközben mindenki egyetértett abban, hogy ezt a pillanatot, a bikaól búcsúztatását, nem szabad kihagyni, hiszen most soha vissza nem térő esemény következik.

Az alvégiek örömmel fogadták a felvégieket. A bikaól már tele volt hordva szétterített száraz homokkal, amelyre majd a padló kerül. Megtörtént a szokásos nyílhúzás. Ez eldöntötte, hogy az alvégiek lesznek a szellemek, a felvégiek pedig az ijesztgető személyek. A játék lényege az volt, hogy a szellemeknek huhogni kellett, és felvillantani a zseblámpáikat, a nem szellemeknek pedig össze kellett őket fogdosni a vaksötét bikaólból. Az elején még rendben volt minden, de amikor már megfogyatkozott a szellemek száma, nem villogtak a lámpák és nem huhogott senki, a játék elfajult, sőt eldurvult, csak mindenki mindenkivel birkózott már és hempergett a homokban. Aztán kigyulladtak a lámpák és a vad gyülekezetet meglepte a sűrű porfelhőt át meg átszövő fénysugarak „gyönyörű” látványa. Még többet, még többet, esztelenül szórták a homokot a fejük fölé és mindenki lenyűgözve érezte magát, kiváltképp akkor, amikor egymásra néztek. A kompánia jeles tagjai leginkább sűrűke úrlényekre hasonlítottak, csak a szemük volt tiszta, amelyek ragyogtak a boldogságtól.

Óriási élménnyel gazdagodva, de kínos balsejtelmek közepette indult haza Laci a felvégiekkel. Most lett volna jó a Dugó esővizes hordója, de azt már kiöntötték. Nem mert bemenni azonnal a házba. Lelkileg fel kellett

készülni az ilyenkor elmaradhatatlan nadrágszj-táncoltatásra. Leült hát az udvar sötétjében az olianderek mellé, és gondolkodott. Megállapította, hogy bizony elég rosszul áll a szénája. A zseblámpáját elhagyta, ott hever valahol a homok alatt. A sarkától a feje búbjáig olyan, mint a kis Bence, aki belebújt a kemencébe. Egy fényes szempár közeledett felé. Domcsi lelkes farkcsóválással jelezte, hogy hűséges és együtt érez a gazdájával. A kutya a fiú combjára tette a fejét, ő pedig simogatta. De jó neked! – szólt hozzá. Neked nem kell se cipő, se ruha, téged sosem vernek nadrágszjval, igaz, néha valaki beléd rúg, de akkor is csak egyszer, mert elszaladsz. Akkor itt van ez az iskola. Pár nap múlva oda kell járni. Ott kell majd ülni fegyelmetten minden délelőtt, délután meg folytatni a házi feladattal, leckével – á, csupa rossz az, ami őrá vár! Most már kevesebb idő jut majd a futballra, pedig még el sem döntötte magában, hogy védő lesz-e, vagy csatár. Valami hájat emlegetnek a felnőttek, hogy talán azzal kellene megkenni az iskola falait, akkor a kutyák elhordják, de hát ezt ő nem hiszi, ez csak vicc lehet.

A tornácról csoszogó lépések zaja hallatszott. Laci felismerte, ezek a hangok nem mástól, mint Kálmán bátya vastagtalpú csizmáitól származnak. Az öreg megtorpant és csodálkozva megállott a lépcsőn ülő fiú háta mögött.

– Hát te meg mit csinálol itt a setétben, he? – kérdezte és maga is leült a lépcsőre.

– Én csak így ülök – válaszolt Laci –, de nem sokáig, mert ha bemelegyek, a kutyának sem kívánom, amit apától kapok.

– Hát oszt mi a baj, he? Mit csináltál már megént?

– Hát az a baj – panaszkodott Laci –, hogy a fejem, meg mindenem csupa por meg homok. Ha így meglátnak, nem leszek jobb a Deákné vásznánál, így mondta apa Beregszászban.

Vén Bajusz a pipája után nyúlt a surc alatti zsebbe, de meggondolta magát.

– Te fijo! – nem félsz a hideg viztű? Mert ha nem félsz, van itt nekem két vider állott víz. Azt én rád önteném, oszt megfirisztlek, he?

Laci azonnal kötélnek állott. Az öreg az udvar közepére állította a fiút pucéran és lassan, folyamatosan csurgatta a fejére a „megmentő” folyadékot.

– Csak surold magadot, dörzsöld magadot, meglásd, nem veszik észre apadék! – biztatta jókedvűen Lacit Vén Bajusz.

Kapott egy törülközőt is, hanem egy kissé hűvös lett a teste és elkezdett nagyokat, szaporán tüszenteni.

– Na, látod! Emmá nem jó! – aggodalmaskodott Vén Bajusz – De erre is van orvosság! Szaladgálj egy kicsit, mert ha mán prüszkölöl, gyanút fognak apadék.

Nosza, ha már csak ez kell, ez nem probléma – gondolta Laci és jó néhány kört futott a soralján és az udvaron. A Domcsi utána iramodott, s úgy gondolta a kutya eszével, ilyen sem volt még, hogy a kispapjának este támadt kedve ővele játszani.

Kinyílt az ajtó, az apja kiáltott.

– Laci, hol vagy?

– Itt vagyok – felelte ő.

– Mit csinálsz?

– Autózok!

– És hol az autó?

– Én vagyok az!

– Ja, vagy úgy! Most már gyere be, elég volt a játékból!

A sötétből Vén Bajusz hangja hallatszott.

– Ennek a mai pulyának sosem elég a mozgásbul, tanító úr. Olyanok ezek, mint a tífusz! – szólt morgolódva, miközben orra alól elégedetten eregette a füstkarikákat.

